

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

Україна
без тортур

ЗВІТ

про результати відвідувань Київського СІЗО з використанням нових інструментів

Звіт включає в себе узагальнення результатів апробації нових інструментів моніторингу у Київському СІЗО та практичні рекомендації для підвищення ефективності виявлення й запобігання порушенням прав людини в місцях несвободи

Укладачка

Яковець Ірина,

докторка юридичних наук,
старша наукова співробітниця.

Цей звіт розроблений ГО "Україна без тортур" спільно з Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в рамках проєкту «Права людини для України, фаза II», який виконується Програмою розвитку ООН в Україні та фінансується Міністерством закордонних справ Данії до 2026 року.

Думки, висновки чи рекомендації належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Міністерства закордонних справ Данії, Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй чи інших агенцій ООН.

MINISTRY OF
FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK

ЗМІСТ

	ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
1.	ВСТУП	4
2.	ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ, АПРОБОВАНИХ У МЕЖАХ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ:	6
2.1.	Підходи до обрання інструментів моніторингу для використання під час відвідувань СІЗО у межах пілотного проєкту	5
2.2.	Інструменти, які були апробовані під час відвідувань СІЗО у межах пілотного проєкту	9
2.3.	Результати використання інструментів, які були апробовані під час відвідувань СІЗО у межах пілотного проєкту	11
3.	ЗАГАЛЬНІ КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ВІДВІДУВАНЬ	13
4.	ОСНОВНІ (ТИПОВІ) ПОРУШЕННЯ, ВИЯВЛЕНІ В ХОДІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ	13
5.	РЕКОМЕНДАЦІЇ, НАДАНІ АДМІНІСТРАЦІЇ СІЗО	22
6.	ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ	23

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АРТ - антиретровірусна терапія, лікування, яке пригнічує розмноження
ВІЛ, захищає імунітет і запобігає розвитку СНІДу
ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я
ДБН В.2.5-28:2018 - ДБН В.2.5-28:2018 “Природне і штучне освітлення”, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.10.2018 року № 264
ДКВС України - Державна кримінально-виконавча служба України
Європейська Конвенція - Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини)
ЄКПТ - Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню
ЄПП - Європейські пенітенціарні правила
ЄСПЛ – Європейський Суд з прав людини
ЗПТ – замісна підтримувальна терапія, метод лікування залежності від опіоїдів, при якому пацієнтам призначаються замісні препарати, такі як метадон або бупренорфін, для зниження вживання нелегальних опіоїдів та зменшення негативних наслідків залежності
ЗОЗ – заклад охорони здоров'я
КВК України - Кримінально-виконавчий кодекс України
КК України – Кримінальний кодекс України
КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України
Київський СІЗО – Державна установа «Київський слідчий ізолятор»
МГ НПМ - (моніторингова) група національного превентивного механізму
НПМ – Національний превентивний механізм
Норми забезпечення меблями та інвентарем - Норми забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України 27.07.2012р. № 1118/5
ПВР СІЗО – Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019р. № 1769/5
ПВР УВП - Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 р. № 2823/5
Пілотний проєкт - Пілотний проєкт «Систематичний моніторинг додержання прав людини в державній установі «Київський слідчий ізолятор»
Правил пожежної безпеки - Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 року №1417
Секретаріат Уповноваженого – Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
СІЗО – слідчий ізолятор
СПС – відділення соціально-психологічної служби
ТБ – туберкульоз
ЦОЗ ДКВС – Державна установа «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України»

1. ВСТУП

За результатами повторної оцінки операційної спроможності та потреб НПМ, було відокремлено кілька проблемних питань, зокрема, щодо того, що роль і форми діяльності представників громадських організацій мають бути переглянуті для підвищення їхньої ефективності, незалежності та внеску в роботу НПМ.

На виконання цих рекомендацій ГО «Україна без тортур» ініціювала пілотний проєкт **«Систематичний моніторинг додержання прав людини в державній установі «Київський слідчий ізолятор»**. У фокусі проєкту перебувала одна установа – Київський СІЗО, що створює умови для забезпечення систематичного контролю за дотриманням прав людини в ній.

Обрання саме СІЗО як об'єкту пілотного проєкту зумовлено тим, що такі типи установ залишаються одними з найскладніших місць несвободи для відвідування.

У Спеціальній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан реалізації національного превентивного механізму в Україні за 2022 рік зазначено про системні порушення в Київському СІЗО: утримання осіб, які вчинили повторні кримінальні правопорушення, разом з раніше не судимими особами, утримання засуджених осіб, які етапувались до туберкульозної лікарні, з іншими засудженими чи ув'язненими особами, виконання важких і небезпечних ремонтних робіт ув'язненими особами без оплати, поширені випадки суїцидів.

У 2023 році ситуація погіршилась, з'явилися більш тяжкі порушення, що, ймовірно, пов'язано з війною та послабленням контролю з боку держави. Київське СІЗО є найбільшим місцем несвободи в Україні з фактичним наповненням понад 2600 осіб, серед яких ув'язнені, засуджені особи, жінки, особи з інвалідністю, діти, особи з ВІЛ-позитивним статусом, пацієнти з туберкульозом.

Пілотний проєкт реалізується Секретаріатом Уповноваженого у співпраці та за організаційної, технічної та ресурсної підтримки громадської організації «Україна без тортур», **з метою** апробації нових інструментів моніторингу та запобігання катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Пілотний проєкт передбачав зосередження зусиль на одній установі задля досягнення глибини аналізу, повторюваності відвідувань та побудови тривалого зв'язку з інституцією. Такий підхід дав змогу поетапно оцінити впровадження рекомендацій, а також виявити сталі моделі порушень та реакції адміністрації на втручання представників громадських організацій.

На першому етапі реалізації пілотного проєкту здійснено 22 відвідування, **на другому етапі** - 48 відвідувань.

Відвідування організовувалися представниками Секретаріату Уповноваженого спільно з представниками громадських організацій.

БУЛО СФОРМОВАНО ПЛАН ВІДВІДУВАНЬ КИЇВСЬКОГО СІЗО:

№ з/п	ПИТАННЯ ДЛЯ ВІДПРАЦЮВАННЯ В ХОДІ ВІДВІДУВАНЬ	ПЕРІОДИЧНІСТЬ
1.	Збірне відділення, організація його роботи	не менше одного разу на місяць
2.	Порядок функціонування кімнат для короткострокових і тривалих побачень	не менше одного разу на місяць
3.	Відвідування гуртожитку для засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування	не менше одного разу на місяць
4.	Відвідування їдальні установи, організація харчування	не менше одного разу на місяць
5.	Організація роботи крамниц	не менше одного разу на місяць
6.	Відвідування карцерних приміщень (ДІЗО, ПКТ, ОК)	не менше одного разу на місяць
7.	Відвідування лазне-прального комплексу	не менше одного разу на місяць
8.	Відвідування прогулянкових двориків	не менше одного разу на місяць
9.	Діяльність центру відеомоніторингу	не менше одного разу на місяць
10.	Порядок надання телефонних розмов та доступ до Інтернет послуг	не менше одного разу на місяць
11.	Порядок отримання посилок, передач та бандеролей	не менше одного разу на місяць
12.	Порядок організації процесу дозвілля, бібліотечна робота, доступ до представників релігійних організацій	не менше одного разу на місяць
13.	Організація праці засуджених та ув'язнених, залучення до роботи без оплати праці	не менше одного разу на місяць
14.	Відвідування утримуваних осіб у камерних приміщеннях (неповнолітні)	не менше одного разу на місяць
15.	Відвідування утримуваних осіб у камерних приміщеннях (жінки)	не менше одного разу на місяць
16.	Відвідування утримуваних осіб у камерних приміщеннях (особи, засуджені до довічного позбавлення волі)	не менше одного разу на місяць
17.	Організація надання особам, взятим під варту, послуг із забезпечення поліпшених умов тримання	не менше одного разу на місяць
18.	Організація роботи медичної частини, порядок фіксації тілесних ушкоджень та інформування про них правоохоронних органів	не менше одного разу на місяць
19.	Відвідування утримуваних осіб у камерних приміщеннях	щодня

Ключовим підходом при плануванні відвідуванням було обрано відвідування місць перебування осіб, взятих під варту, та засуджених.

Також сформовано МГ НПМ у складі представників Секретаріату Уповноваженого та представників громадськості (не менше 3-х осіб в групі), які відвідували СІЗО за окремим графіком.

2. ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ, АПРОБОВАНИХ У МЕЖАХ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ

2.1. ПІДХОДИ ДО ОБРАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МОНІТОРИНГУ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАНЬ СІЗО У МЕЖАХ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ

На етапі підготовки пілотного моніторингу в Київському слідчому ізоляторі було проведено **огляд міжнародного досвіду**, інновацій у сфері моніторингу місць несвободи, а також практик вразливих груп у пенітенціарних установах. **Джерелами для формування переліку потенційних інструментів були:**

Методичні документи Європейського комітету з питань запобігання катуванням (СРТ);

Огляд цифрових рішень для моніторингу прав людини у в'язницях, зокрема в ПАР, США, Норвегії, Грузії;

Проекти Ради Європи, OSCE, АРТ, а також експертні матеріали ООН; Інструменти, **описані у звітах національних превентивних механізмів інших країн** (Польща, Франція, Литва);

Цифрові рішення у сфері тюремного менеджменту, презентовані в публікаціях Penal Reform International, Justice Innovation Lab тощо.

Цей попередній перелік мав на меті сформувати **більш технологічне уявлення про майбутнє моніторингу**, та запропонувати для розгляду такі інструменти:

1. Інноваційні технології моніторингу

Цифрові платформи для обробки даних: створення спеціалізованих платформ для реєстрації та аналізу порушень прав ув'язнених.

Дрони для зовнішнього спостереження: забезпечення огляду територій без фізичної присутності.

Мобільні додатки: програми для швидкого документування фактів порушень прав та автоматичної передачі інформації в базу даних.

2. Інструменти аудіо- та відеоспостереження

“Розумні” камери відеоспостереження: системи з функцією розпізнавання аномальної поведінки, які можуть ідентифікувати ситуації загрози (наприклад, бійки, спроби самоушкоджень тощо) – доступ до яких матимуть виключно представники Секретаріату та монітори.

Записувальні пристрої для моніторів: використання аудіо- та відеореєстраторів під час візитів.

3. Онлайн-інструменти для комунікації

Анонімні скриньки довіри онлайн: забезпечення можливості для ув'язнених подавати скарги або повідомлення про порушення без ризику репресій – доступ до яких матимуть виключно представники Секретаріату та монітори.

Відеоконференції: забезпечення можливості комунікації між ув'язненими, моніторами та адвокатами без фізичної присутності – проведення прийомів ув'язнених за допомогою інтернет та відео зв'язку.

4. Біометричні та сенсорні технології

Сенсори умов утримання: пристрої для моніторингу температури, вологості, якості повітря у камерах – встановлення за визначеною черговістю у житлових приміщень та фіксація показників у різні періоди доби.

5. Розширені аналітичні інструменти

Алгоритми машинного навчання: аналіз великих обсягів даних для виявлення системних проблем у дотриманні прав ув'язнених – створення комп'ютерних форм аналізу звітів за результатами відвідування.

Візуалізація даних: інтерактивні графіки для відображення основних проблем у реальному часі (приміром, візуалізація камер з виявленими порушеннями роздільного тримання, температурний режим, освітлення тощо).

6. Інструменти фізичного моніторингу

Переносні сенсори моніторингу стану здоров'я: для ув'язнених із хронічними хворобами (приміром, з такого переліку: порушеннями роздільного тримання, температурний режим, освітлення тощо).

Мобільні лабораторії: для аналізу якості харчування, води та санітарного стану приміщень.

7. Освітні ініціативи

Електронні навчальні матеріали: для персоналу ізолятора, що висвітлюють найкращі практики дотримання прав людини.

Інтерактивні курси для ув'язнених: програми з правової освіти.

Використання перевірених міжнародних методик моніторингу (зразки Європейського комітету з питань запобігання катуванням).

Основними причинами відмови від впровадження значної частини зазначених вище інструментів у пілоті стали такі:

1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОНІТОРИНГУ (ДРОНИ, МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ, ПЛАТФОРМИ)

Обмеження доступу до території СІЗО для використання дронів — потребує окремого дозволу, погодження з Міністерством юстиції та УДПТС.

Мобільні додатки для реєстрації фактів порушень потребують окремого програмування, захисту даних та інтеграції в безпечну ІТ-інфраструктуру, якої у моніторингової групи НПМ поки немає.

Цифрові платформи для аналізу порушень не можуть бути ефективними без достатнього масиву даних, який ще не сформовано на системному рівні. Ці інструменти перспективні, але потребують технічної, фінансової та нормативної підготовки.

2. ІНСТРУМЕНТИ АУДІО- ТА ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ

Використання камер з розпізнаванням поведінки потребує не лише дорогого обладнання, але й складних процедур правового регулювання з боку пенітенціарної служби.

Записувальні пристрої для моніторів у СІЗО заборонені без спеціального дозволу — це може порушувати правила безпеки та конфіденційності інших осіб.

Не відповідає чинному регламенту відвідувань та вимогам СІЗО щодо використання електронних пристроїв.

3. ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ КОМУНІКАЦІЇ (СКРИНЬКИ ДОВІРИ, ВІДЕОПРИЙОМИ)

В'язні не мають **вільного доступу до інтернету**, а отже онлайн-скриньки довіри чи відеозустрічі неможливі без структурних змін у доступі до засобів зв'язку.

Деякі заклади не мають технічних умов навіть для базових відеозв'язків. Потребує зміни інфраструктури і правил використання засобів комунікації в установах.

4. БІОМЕТРИЧНІ ТА СЕНСОРНІ ТЕХНОЛОГІЇ (МОНІТОРИНГ ТЕМПЕРАТУРИ, ВОЛОГОСТІ ТОЩО)

Технічно реалізувати встановлення таких сенсорів у камерах без втручання в конструкцію приміщення — **неможливо без погодження з адміністрацією**.

У пілотному проєкті **пріоритетом була невтручальність та безпека**, а не технічна інсталяція.

Ці інструменти можуть використовуватись лише в рамках інституційної угоди з Мін'юстом, яку не дозволяв укласти стислий термін реалізації пілотного проєкту.

5. РОЗШИРЕНІ АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ (МАШИННЕ НАВЧАННЯ, ВІЗУАЛІЗАЦІЯ)

Станом на зараз **НПМ не має структурованої електронної бази даних**, яка би дозволяла аналізувати кейси порушень автоматично.

Для впровадження таких систем потрібно **розробити стандарт звітування**, уніфіковану систему збору даних та захист конфіденційності.

Потребує попереднього етапу структуризації даних, стандартизації форм звітів.

6. ФІЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ (СЕНСОРИ ЗДОРОВ'Я, МОБІЛЬНІ ЛАБОРАТОРІЇ)

Монітори НПМ не мають статусу медичних працівників, тому не можуть використовувати або зчитувати біометричні показники.

Мобільні лабораторії вимагають спеціального дозволу, персоналу, зберігання зразків та лабораторного обладнання.

Порушує межу функцій моніторингової групи — переходить до ролі інспекції або медичного нагляду.

7. ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ (ЕЛЕКТРОННІ КУРСИ, ПРАВОВА ПРОСВІТА)

Ці заходи **виходять за межі моніторингу як такого** і є інструментами довготривалої пенітенціарної реформи.

Вони можуть бути **запропоновані як частина рекомендацій** за підсумками пілотного проєкту, але не є предметом апробації під час візитів.

Варто реалізовувати окремим треком через інституції освіти / профпідготовки.

Попри привабливість і перспективність вищезазначених інструментів, **для умов українських слідчих ізоляторів наразі критично важливо зберігати низький ресурсний бар'єр, гнучкість та адаптивність до обмежень, притаманних пенітенціарній системі.**

Саме тому до пілотного пакету моніторингу було обрано ті інструменти, які: не вимагають технологічної або нормативної трансформації; можуть бути використані навіть без попередньої домовленості з адміністрацією; орієнтовані на **живий контакт, довіру і спостереження.**

2.2. ІНСТРУМЕНТИ, ЯКІ БУЛИ АПРОБОВАНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАНЬ СІЗО У МЕЖАХ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ

Для покращення контролю за дотриманням прав людини в Київському СІЗО було розроблено та апробовано нові інструменти, які включали в себе як **певні типи відвідувань, так і коло питань**, на які зверталася увага під час відвідувань.

Як уже зазначалося, перевага була надана інструментам, які дозволяли без додаткових фінансових витрат або спеціального обладнання здійснювати поглиблене вивчення ситуації в установі.

Так, під час реалізації проєкту апробовано такі інструменти:

1. Різні типи відвідувань

- 1 Щоденні (серійні)** відвідування – короткі відвідування упродовж кількох днів поспіль, що дозволяли фіксувати динаміку змін, особливо у блоках харчування, доступу до медичної допомоги, санітарного стану.
- 2 Нічні відвідування** – окремо заплановані відвідування в темну пору доби, спрямовані на перевірку нічного освітлення, поведження з утримуваними особами в нічний час, режиму тиші, реагування персоналу установи на виклики.
- 3 Тематичні відвідування** – відвідування, що фокусуються виключно на одному аспекті: доступ до медицини, реалізація прав жінок, дисциплінарна практика.
- 4 Повторні відвідування** – повернення до конкретних камерних приміщень або корпусів, де раніше були виявлені порушення, з метою оцінити, чи впроваджено запропоновані заходи.
- 5 Комплексні відвідування** – відвідування широкого охоплення з охопленням кількох сфер життя установи.
Кожен тип відвідування мав свою логіку, тривалість, набір інструментів та цільову аудиторію.

2. Розширене використання опитувань і анкетування утримуваних осіб

- Запровадження коротких опитувальників для збору інформації про умови утримання, доступ до медичної допомоги, ставлення персоналу тощо.
- Опитування проводилося регулярно та анонімно з дотриманням конфіденційності.

Як показали результати відвідувань, використання опитування є доцільним при залученні до відвідувань нових представників громадських організацій, оскільки його використання дозволяє констатувати певний стан справ без наявності ґрунтових знань чи досвіду відвідувань. Так само подібні анкети є корисними на первинних етапах поглибленого вивчення стану справ в Київському СІЗО.

3. Поглиблені інтерв'ю з утримуваними особами та персоналом

- Проведення інтерв'ю наодинці для збору достовірної інформації.
- Створення системи повторних відвідувань тих самих осіб для перевірки змін у їхніх умовах перебування.
- Збір свідчень про порушення прав для подальшого аналізу і внесення рекомендацій, ося регулярно та анонімно з дотриманням конфіденційності.

Інтерв'ю проводилися без структурованої форми, а питання обиралися відповідно до ходу бесіди та були, переважно, відкритими. Такий підхід (у формі розмови) дозволяє створити довірливі відносини, а також отримати максимально чітку та об'єктивну інформацію.

ЗНАЧЕННЯ ЦЬОГО ІНСТРУМЕНТУ:

- 1 Глибинне розуміння ситуації** - дозволяє вийти за межі формальних анкет і зафіксувати індивідуальні історії.
- 2 Збір доказів порушень** - свідчення про насильство, відмову у медичній допомозі чи обмеження прав можуть бути використані для правозахисних дій.
- 3 Оцінка змін** - систематичне повторне інтерв'ювання дає змогу оцінити ефективність рекомендацій, виявити нові ризики.
- 4 Підвищення довіри** - конфіденційне спілкування допомагає будувати

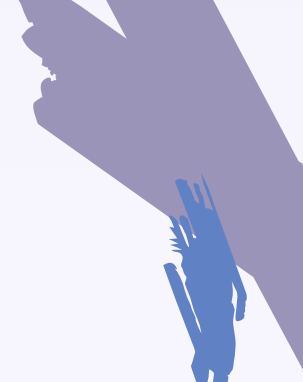
Так, саме спілкування з персоналом установи дозволило виявити проблемні питання у матеріально-технічному та методичному забезпеченні діяльності установи.

4. "Емоційний моніторинг" за виразами обличчя і поведінкою

- Оцінка психологічного стану затриманих осіб через невербальні сигнали.
- МГ НПМ звертають увагу на мову тіла, нервозність, мовчазність, уникнення контакту.
- Якщо багато затриманих осіб мають тривожний стан – це сигнал про можливі зловживання як персоналу, так і інших ув'язнених осіб

Під час відвідувань були виявлені випадки, коли мовчазність та тривожність більшості утримуваних осіб у конкретному камерному приміщенні сигналізували про насильство з боку персоналу або "контроль" з боку інших затриманих осіб. Виявлено камерні приміщення, де затримані особи уникали будь-якого контакту, навіть, жестового, - після перевірки підтверджено факти існування певних порушень.

У випадках, де умови утримання були належними, але психологічний стан утримуваних осіб – не відповідав повністю нормі, це дозволяло поставити під сумнів офіційні звіти СІЗО. Після виявлення нетипової поведінки - ініціювались повторні відвідування, окремі інтерв'ю.

Це відмічалось, переважно, на першому етапі відвідувань МГ НПМ. Надалі ув'язнені та засуджені особи відкритіше ставилися до спілкування з МГ НПМ. Тому цей інструмент є доцільним для подальшого використання. Єдиним ризиком і перешкодою при його провадженні є переважна суб'єктивна оцінка поведінки, що вимагає додаткового навчання представників громадських організацій.

5. Наявні інструменти - під час відвідування Київського СІЗО використовувалися вже наявні інструменти, такі як:

Вивчення службової документації

Аналіз журналів реєстрації звернень затриманих (скарги, заяви, прохання про медичну допомогу).

Перевірка записів про дисциплінарні заходи та застосування сили.

Аналіз випадків самогубств, ненадання медичної допомоги та інших надзвичайних подій.

Перевірка доступу до медичних послуг

Спілкування з лікарями та аналіз медичних карт утримуваних осіб щодо доступності лікування.

Аналіз статистики захворюваності, рівня вакцинації, лікування хронічних хвороб.

Спостереження за умовами тримання

Фіксація наявності плісняви, комах, гризунів, недостатньої вентиляції, проблем із водопостачанням.

Оцінка відповідності стандартам Європейського комітету.

Аналіз судових скарг та рішень

Дослідження виконання рішень ЄСПЛ щодо умов утримання.

Пілотний проєкт показав, що використання інструментів вивчення стану справ в СІЗО має відбуватися комплексно та залежно від типу відвідування. При цьому, позитивні тенденції щодо покращення психологічного клімату, зміни на краще ставлення персоналу тощо відзначається, навіть, через постійну присутність МГ НПМ.

На першому етапі впроваджено такі типи відвідувань:

- щоденні відвідування до камерних приміщень (включаючи неповнолітніх осіб, жінок, довічно засуджених)
- відвідування збірного відділення, харчоблоку, медичної частини, карцерних приміщень
- тематичні відвідування жіночого корпусу, СПС, крамниці, лазні, пральні, місць роботи ув'язнених осіб.

Основна увага була зосереджена **на таких фокусних темах:**

- умови гігієни та приватності у лазнях
- доступ до медичної допомоги, в т.ч. до ЗПТ, лікаря-психіатра, лікаря-стоматолога
- переповненість камерних приміщень, недотримання площі 4 м² (2,5 м²), відсутність дверей у санвузлах
- примусова або неоплачувана праця ув'язнених та засуджених осіб без оформлення договорів
- випадки порушення правил внутрішнього розпорядку під час особистих оглядів членів МГ НПМ
- відсутність перекладу для іноземних громадян, стигматизація певних категорій.

На першому етапі були використані, переважно, такі інструменти вивчення стану справ:

- спостереження та фотофіксація (при цьому зверталася увага, і на психологічний стан утримуваних осіб, і на їжу та її споживання, і на загальний стан камерних приміщень та місць загального перебування тощо)
- огляд документації (облікові журнали, медичні карти)
- конфіденційні бесіди з ув'язненими та засудженими особами
- певною мірою стандартизовані звітні форми.

На другому етапі реалізації пілотного проєкту ключовим підходом при плануванні відвідування обрано відвідування місць перебування ув'язнених осіб.

Також розширено число типів відвідувань, зокрема, проведено відвідування Київського СІЗО у нічний час, повторні та цільові відвідування, а також впроваджено поєднання різних типів відвідувань:

щоденні: регулярний огляд камерних приміщень, динаміка санітарії

нічні: перевірка освітлення, шуму, доступу до санвузлів

тематичні: фокус на жінках, неповнолітніх особах, бібліотеці, СПС

повторні: оцінка виконання рекомендацій

комплексні: охоплення одразу кількох блоків

цільові: у відповідь на скарги.

Розширено і коло застосовуваних інструментів, зокрема, використано такі:

структуровані чек-листи та щоденні картки оцінки

«дзеркальні інтерв'ю» – порівняння версій персоналу й затриманих осіб

фотофіксація умов

поглиблені інтерв'ю, мінімум 8–11 на відвідування, у поєднанні з такими формами спостереження, як "емоційний моніторинг" та візуальне обстеження стану камерних приміщень і забезпечення утримуваних осіб
перевірка медичної документації, скарг, графіків.

2.3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ, ЯКІ БУЛИ АПРОБОВАНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАНЬ СІЗО У МЕЖАХ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ

У межах пілотного проєкту з моніторингу Київського слідчого ізолятора було апробовано кілька інструментів, які дозволили **задокументувати порушення**, описані у звітах, та **дати комплексну оцінку умовам утримання**. Нижче подано приклади поєднання інструменту з конкретним типом порушення:

Інструмент: Щоденні (серійні) відвідування

Що дозволили виявити:

Динаміку повернення їжі до харчоблоку (ознака поганої якості харчування)

Порушення у видачі продуктів перед етапуванням

Наявність вільного доступу ув'язнених до службових приміщень харчоблоку

Вологість, недостатню вентиляцію, відсутність санітарного контролю в зонах миття посуду

Фіксувались фактично щоденні залишки їжі, порушення гігієни, скарги працівників, візуальний стан приміщень, доступ засуджених осіб до службових кабінетів.

Інструмент: Нічні відвідування

Що виявлено:

Недостатній рівень нічного освітлення

Перевищення допустимого рівня тиші у нічний час

Слабке реагування персоналу на виклики з камер

Перебування ув'язнених та засуджених осіб у темних, непровітрюваних камерах зі включеним світлом

Під час нічних відвідувань здійснювався візуальний огляд умов, тестувалися кнопки виклику персоналу, перевірялася наявність шуму, гучних голосів, конфліктних ситуацій.

Інструмент: Тематичні відвідування (медицина, права жінок)

Що виявлено:

Відсутність інфекційного ізолятора

Відеоспостереження в палаті психіатрії

Відсутність письмової згоди на огляди

Порушення конфіденційності медичних прийомів

Відсутність доступу маломобільних осіб до медичних приміщень

Відмова у проведенні ЗПТ

Видача ТБ-препаратів без контролю прийому

Під час відвідувань вивчали медичні картки, інфраструктуру, медичні журнали, умови приміщень, проводилися інтерв'ю з ув'язненими та засудженими особами та персоналом.

Інструмент: Повторні відвідування

Що підтверджено або виявлено повторно:

Не реагування адміністрації на попередні рекомендації

Залучення ув'язнених та засуджених осіб до важкої праці без оплати

Повторні скарги на доступ до правової допомоги

Незмінені антисанітарні умови в окремих камерах

Порівнювалися умови в камерах, які відвідувалися раніше, уточнювались зміни зі слів утримуваних, проводилася верифікація виконання раніше наданих рекомендацій.

Інструмент: Опитування ув'язнених та засуджених осіб

Що було виявлено:

Відсутність доступу до адвокатів

Порушення права на кореспонденцію

Випадки стигматизації

Проблеми із санітарією, вентиляцією, переповненням

Через стандартизовані короткі анкети, що містили питання про доступ до захисту, комунікацію з родичами, умови утримання, харчування, медичну допомогу.

Інструмент: Поглиблені інтерв'ю

Що вдалося з'ясувати:

Реальні механізми дискримінації

Перешкоди у доступі до медичної допомоги (відмова виводити до лікаря)

Факти психологічного тиску, ізоляції, насильства

Порушення права на працю — залучення без договорів, без оплати

Проводилися неформалізовані, конфіденційні бесіди з утримуваними особами, зокрема з тими, хто раніше подавав скарги або піддавався тиску.

Інструмент: Емоційний моніторинг

Що сигналізувало про проблеми:

Камери з мовчазними, знервованими утримуваними

Відсутність зорового контакту, недовіра

Нетипова поведінка в умовах, які формально виглядали «нормально»

МГ НПМ оцінювали загальну атмосферу в камерах, наявність ознак тривожності, уникання, стресу, а також відсутність зворотного зв'язку — що стало основою для ініціювання додаткових інтерв'ю.

Інструмент: Вивчення службової документації

Що виявлено:

Ведення журналів із формальними порушеннями

Відсутність належного обліку тілесних ушкоджень

Пропуски у реєстрації часу перебування у збірному відділенні

Розбіжності між журналами медичної та чергової частини

Аналізувалися журнали обліку, акти, книги скарг, записи про використання спецзасобів, зі звіркою по кількох джерелах.

Інструмент: Спостереження за умовами тримання

Що зафіксовано:

Пліснява, зношені матраци, антисанітарія

Переповнення камер (до 17 осіб при нормі на 12)

Відсутність скляних вікон, вентиляції

Порушення норм площі, особистого простору, освітлення

Проводилися фотофіксація, вимірювання площ, оцінка рівня освітлення, візуальний огляд санітарного стану.

Інструмент: Аналіз судових скарг та рішень ЄСПЛ

Що встановлено:

Щонайменше 77 рішень ЄСПЛ стосувалися саме Київського СІЗО

У 2024 році — 12 нових рішень щодо неналежних умов

Україна сплатила близько 1 млн євро компенсацій за рішеннями ЄСПЛ

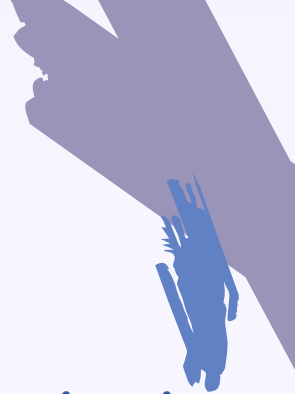
Було здійснено моніторинг офіційної бази рішень ЄСПЛ, порівняно зміст скарг із задокументованими порушеннями в установі.

Ці приклади підтверджують, **що застосовані інструменти не лише доповнюють одне одного, а й дозволяють виявити як формальні, так і глибоко приховані системні порушення.** Саме тому вони мають бути включені в базову методологію НПМ для майбутніх відвідувань.

3. ЗАГАЛЬНІ КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ВІДВІДУВАНЬ

До загальних ключових результатів відвідувань слід віднести такі:

- 1** Щоденне перебування МГ НПМ в СІЗО **позитивно вплинуло на психологічну атмосферу.** Якщо на початку реалізації пілотного проєкту утримувані особи обережно ставилися до відвідувань МГ НПМ, то в період другого етапу звернення стали частішими, а ув'язнені та засуджені особи відвертіше розказували про наявні проблеми. Щоденна присутність МГ НПМ вплинула і на співробітників СІЗО, які почали активніше співпрацювати з членами груп та висловлюватися відкрито про проблеми, надавати необхідну інформацію. Крім того, щоденне відвідування дозволяло оперативно реагувати на скарги і звернення та забезпечити спадковість в діях МГ НПМ (одна група виявляла проблему, інші в подальшому контролювали її розв'язання).
- 2 Поліпшення доступу до безоплатної правової допомоги** - зафіксовано позитивну динаміку після втручань.
- 3 Порушення норм жилої площі та гігієни, порушення правил роздільного тримання** - залишаються системними.
- 4 Недостатність вентиляції, освітлення** — виявлено критичне недотримання норм.
- 5 Порушення права на достатній життєвий рівень** – неналежні умови тримання мали місце в окремих камерних приміщеннях режимних корпусів.
- 6 Порушення права на захист від катування** – порушення правил роздільного тримання і неналежне поведіння мали місце в окремих камерних приміщеннях режимних корпусів.
- 7 Порушення права на повагу до приватного життя** – відсутність можливості для усамітнення й порушення правил встановлення відеоспостереження мали місце в окремих камерних приміщеннях режимних корпусів.

8 Недостатнє документування праці ув'язнених осіб, особливо на ділянці харчоблоку.

9 Проблеми з наданням медичної допомоги - залишаються та залежать, поміж іншим, від загальних підходів до реформування пенітенціарної медицини.

4. ОСНОВНІ (ТИПОВІ) ПОРУШЕННЯ, ВІЯВЛЕНІ В ХОДІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ

4.1. Ключові порушення, виявлені під час відвідування, можна поділити на такі групи відповідно до напрямів вивчення стану справ:

I. Умови утримання (право на достатній життєвий рівень).

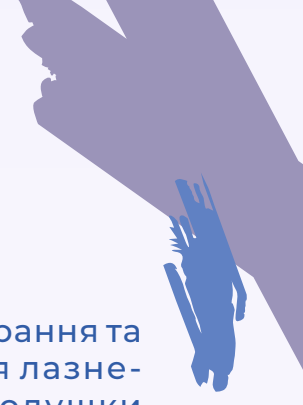
Під час відвідувань виявлені системні порушення права на достатній життєвий рівень. Так, усі дисциплінарні приміщення, а також окремі камерні приміщення та приміщення збірного відділення не забезпечені необхідним обладнанням.

Відповідно до вимог Норм забезпечення меблями та інвентарем в наявності мають бути в кожній камері (а нині - відсутні): гучномовець; зливний бачок; вішалка настінна на 2 гачки; санвузол (відгороджений). В багатьох камерах зафіксовано недотримання санітарно-гігієнічних вимог.

МГ НПМ оглянуті камери транзитних приміщень і виявлені порушення: відсутність достатніх перегородок, дверцят у санвузлах, що порушує вимоги правила 19.3 ЄПП. Крім того, у порушення вимог пункту 1 розділу XXII ПВР УВП засудженим, що тримаються в транзитних камерах, не забезпечуються належні матеріально-побутові умови.

В установі функціонують 2 збірні відділення (зі слів адміністрації одне збірне відділення обслуговує конвойні підрозділи Національної поліції України, інше – конвойні підрозділи Національної гвардії України). У збірному відділенні, яке обслуговує конвойні підрозділи Національної поліції України, у більшості камерних приміщень наявний неприємний запах, дим від паління цигарок та брак повітря. Відповідно до вимог пункту 5 глави 4 розділу I ПВР СІЗО, ув'язненим і засудженим особам забороняється курити у приміщеннях збірного відділення.

Під час відвідування вивчено облікову документацію збірного відділення та встановлено, що ведення необхідних журналів/книг не відповідає встановленим нормам, зокрема, книга чергувань у збірному відділенні (додаток 6 до ПВР СІЗО) ведеться формально, що може призвести до порушень вимог пункту 10 глави 2 розділу II ПВР СІЗО в частині дотримання вимог щодо строку тримання в збірному відділенні не більше двох годин.

У окремих камерних приміщеннях засудженими проводиться прання та сушіння одягу, що свідчить про неналежну організацію надання лазне-пральних послуг в установі. Окремі постільні речі, матраци та подушки потребують заміни.

У доповіді Уряду України за наслідками візиту у 2023 році, Європейський комітет закликав українську владу вжити необхідних заходів для поліпшення матеріальних умов тримання під вартою, зокрема, зменшити наповнюваність камер таким чином, щоб на одну взяту під варту особу припадало щонайменше 4 м² житлової площі (не враховуючи площі, яку займають внутрішньо камерні туалети). Всі місця розміщення засуджених і взятих під варту осіб, включаючи санітарні приміщення, утримувати в належному ремонтному та гігієнічному стані, регулярно і часто проводити дезінсекції; забезпечити достатній доступ до природного освітлення та вентиляції у камерах, внутрішні санітарні приміщення повністю обладнати перегородками (тобто від підлоги до стелі).

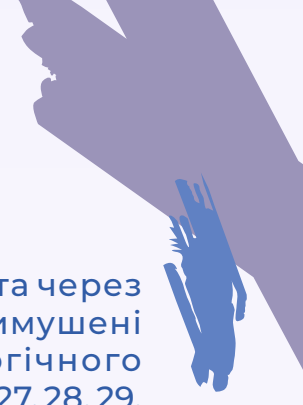
Системним є порушення вимоги щодо роздільного тримання різних категорій засуджених та осіб, взятих під варту, передбаченої статтею 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення». Фактично під час кожного відвідування МГ НПМ фіксувалося тримання осіб, вирок яких не набрав законної сили, та засуджених осіб, судові рішення стосовно яких набрали законної сили, а також тих, хто вперше відбуває покарання від засуджених осіб, які вже утримувалися в місцях позбавлення волі.

МГ НПМ встановлено недостатній рівень природного та штучного освітлення в окремих камерах ув'язнених/засуджених осіб та доступ до питної води, що є порушенням вимог ПВР СІЗО. Як наслідок, під час спілкування ув'язнені/засуджені особи повідомляли, що вимушені вживати воду з централізованого водопостачання.

У окремих камерних приміщеннях для утримання ув'язнених/засуджених осіб через надмірну загартованість та нестачу природного освітлення постійно увімкнено загальне освітлення. Згідно з додатком Ж ДБН В.2.5-28:2018, освітленість робочих поверхонь спальних, житлових кімнат має складати 150 ЛЮКС, натомість МГ НПМ в ряді камерних приміщень було зафіксовано освітлення в межах від 0 до 8 ЛЮКС.

У порушення вимог Правил пожежної безпеки, двері електрощитової в коридорах ряду постів хоч і були зачинені і опечатані, але ув'язнені та засуджені особи мали вільний доступ до оголених електродротів за межами електрощитових (у коридорах і камерних приміщеннях).

МГ НПМ виявлені системні порушення норм площі. Так, представниками МГ НПМ встановлено, що у камерному приміщенні № 211 утримувалось 17 осіб, узятих під варту осіб, проте, актом вимірювання площі приміщень структурних діляниць установи передбачено, що у зазначеному камерному приміщенні можуть утримуватися лише 12 осіб. Таким чином, фактична площа для утримання однієї ув'язненої особи становить лише 1,7 м², що є порушенням вимог частини 2 статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення» (зокрема, норма площі для утримання однієї взятої під варту особи не може бути менше 2,5 м²).

Внаслідок переповнення зазначеного камерного приміщення та через наявність у ньому лише 14 спальних місць, деякі ув'язнені особи вимушені спати по черзі або на підлозі. Порушення умов тримання аналогічного характеру МГ НПМ встановлено також у камерних приміщеннях № 24, 27, 28, 29, 30, 31, 140, 191, 281, 341, 344 та багатьох інших.

Частиною 2 статті 7 Закону України «Про попереднє ув'язнення» визначено, що основними вимогами режиму в місцях попереднього ув'язнення є роздільне тримання різних категорій засуджених та осіб, взятих під варту, у порядку, передбаченому статтею 8 зазначеного Закону. Однак, зазначені вимоги керівництвом установи у повному обсязі не дотримуються, що призводитиме до конфліктів серед утримуваних осіб та вчинення злочинів під час їх утримання в СІЗО.

Так, під час вивчення камерних карток ув'язнених осіб встановлено, що в камерних приміщеннях № 97, 101 та 118 утримуються особи, які раніше відбували покарання у місцях позбавлення волі, разом з особами, які не перебували у місцях позбавлення волі.

У порушення вимог статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення» ув'язнені особи проживають у окремих камерних приміщеннях, де побутові умови, що мають відповідати правилам санітарії та гігієни, у повному обсязі не забезпечуються. Так, у камерних приміщеннях № 104, 118, 279, 280, 281, 284 та інших брудно, наявний неприємний запах, стіни вкриті пліснявою, значна захаращеність сумками з особистими речами утримуваних осіб, підлога та санвузли брудні, сантехнічне обладнання зношене та потребує заміни, не працює вентиляція, а у вікнах камерних приміщень № 28 та 139 відсутнє скло. У порушення вимог правила 22.5 ЄПП, деякі камерні приміщення установи не забезпечені баками для питної води, внаслідок чого адміністрацією установи не забезпечується постійний доступ утримуваних осіб до чистої питної води.

У порушення вимог пункту 2.13 розділу II Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 № 849/5, у приміщеннях для роздягання (одягання) лазні установи зафіксовано температуру повітря на рівні плюс 15,4°C – 17°C, при тому, що у вказаних приміщеннях протягом робочого дня температура повинна підтримуватися на рівні не нижче плюс 25°C.

При відвідуванні МГ НПМ камерних приміщень сектору максимального рівня безпеки для тримання осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, встановлено, що деякі утримувані особи перебувають у камерних приміщеннях поодиноці, хоча такі приміщення призначені для утримання двох та більше осіб. У 21 Загальній доповіді [CPT/Inf (2011) 28] Європейський комітет зазначає, що одиночне ув'язнення може мати надзвичайно руйнівні наслідки для психологічного, соматичного та соціального здоров'я для утримуваних осіб. Крім цього, воно може створювати умови для навмисного жорстокого поводження з ув'язненими особами. Поміщення щодо одиночного тримання здійснюється тільки за винятковими обставинами і протягом найкоротшого часу, щодо кожного із видів одиночного ув'язнених повинна існувати окрема процедура його застосування та перегляду відповідних рішень.

Крім того, в окремих камерних приміщеннях установи встановлено порушення вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, у якій передбачено право на повагу до приватного життя. Так, у камерних приміщеннях № 280, 281, 283, 284 та інших санвузли не мають дверей та лише частково загороджені, що не дозволяє ув'язненим особам усамітнитись, та є порушенням вимог правила 19.3 ЄПП.

У камерних приміщеннях № 31, 152, 279 та інших ліжка розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує утримуваним особам особистого простору та порушує правило 18.1 ЄПП.

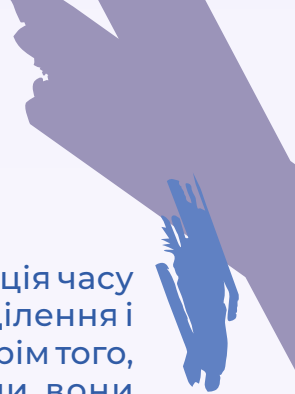
Європейський комітет у доповіді до Уряду України за наслідками проведеного візиту до України 16–27 жовтня 2023 року [CPT/Inf (2024) 20] зазначив, що навіть під час збройних конфліктів повинні бути гарантовані основні права затриманих осіб, які включають право ув'язнених на тримання в гідних умовах. Європейський комітет закликає українську владу вжити необхідних заходів для поліпшення матеріальних умов тримання під вартою у пенітенціарних установах і, зокрема, забезпечити, щоб: рівень наповненості камер зменшився (з тим, щоб на одного ув'язненого в камерних приміщеннях припадало щонайменше 4 м² житлової площі); всі приміщення для тримання ув'язнених перебували в належному стані і відповідали санітарним нормам; а камери мали доступ до природного світла і вентиляції.

Невиконання рекомендацій Європейського комітету та неналежні умови тримання ув'язнених та засуджених осіб в установі призводить до подання чергових заяв проти України до ЄСПЛ. Так, при опрацюванні рішень ЄСПЛ, які стосуються діяльності державної установи «Київський слідчий ізолятор», встановлено, що з початку 2024 року ЄСПЛ оголошено прийнятними 12 рішень у справах: «Brygynets and Others v. Ukraine», «Vasylenko and Others v. Ukraine», «Yeremenko and Others v. Ukraine», «Matyushonok v. Ukraine», «Mukhtarkulyyev and Others v. Ukraine», «Kilikhevich v. Ukraine», «Tereshchenkov and Others v. Ukraine», «Yermakov and Others v. Ukraine», «Koldobenko and Others v. Ukraine», «Kostyuchenko and Others v. Ukraine», «Obolonchuk and Others v. Ukraine» та «Chupryna and Others v. Ukraine», у яких встановлено порушення вимог статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Загалом, з 2012 року і по теперішній час ЄСПЛ оголошено прийнятними 77 рішень про неналежні умови тримання у Київському СІЗО. Загальна сума відшкодування, яку Україна повинна сплатити за такими рішеннями, складає близько 1 млн євро.

Частина прогулянкових двориків знаходиться в неналежному технічному та санітарному стані. Так, у порушення пункту 3 глави 2 розділу III ПВР СІЗО, козири для захисту від атмосферних опадів перекривають увесь периметр дворика, перешкоджають потраплянню до нього природного освітлення та свіжого повітря.

У порушення вимог ст. 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» щодо доступності, утримуваним у Київському СІЗО маломобільним ув'язненим та засудженим особам не забезпечено можливості самостійно пересуватися до прогулянкових двориків.

У порушення вимог пункту 10 глави 2 розділу II ПВРСІЗО, фіксація часу поміщення ув'язнених та засуджених осіб до приміщень збірного відділення і час їх переведення до камерного приміщення належно не ведеться. Крім того, в ході конфіденційних бесід з ув'язненими та засудженими особами, вони скаржились на довготривале перебування в окремих випадках в приміщеннях збірного відділення інколи до 3-5 годин поспіль.

Виявлений під час відвідувань стан справ є порушенням права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання (стаття 5 Загальна декларація прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

II. Медична допомога.

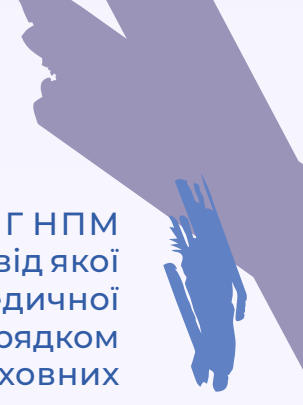
Медична частина розташована в окремій двоповерховій будівлі. В медичній частині наявні наступні приміщення: кабінет завідуючого; 9 камер-палат; кабінет ультразвукової діагностики та рентгенологічний кабінет; кабінет чергового фельдшера; клініко-діагностична лабораторія; кабінет дезінфектора; 2 маніпуляційних кабінетів; кабінет прийому лікарів; стоматологічний кабінет; кабінет лікаря-гінеколога; 3 медичні кабінети розташовані в інших будівлях установи.

Під час відвідування окремі ув'язнені та засуджені особи скаржились на бездіяльність як працівників СІЗО, так і медичних працівників, ігнорування вказаних ними скарг на здоров'я з боку медичних працівників, неможливість протягом тривалого часу потрапити на прийом до медичної частини установи, оскільки ігнорується прохання щодо виводу з боку працівників СІЗО, особливо, що стосується виводу до лікаря-стоматолога.

У порушення пункту 9 Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України 24.03.2016 № 240, палата-ізолятор для осіб з розладами психіки не обладнана належним чином. Зокрема розмір та загартованість вікна не забезпечує достатній рівень природного освітлення, недостатній рівень штучного освітлення, відсутній бак з питною водою.

МГ НПМ встановлено відсутність в медичній документації (медична карта форма № 025/о або № 003/о) підписаної пацієнтом усвідомленої згоди особи на проведення психіатричного огляду, що порушує вимоги Інструкції щодо заповнення форми первинної облікової документації № 003-7/о «Усвідомлена згода особи на проведення психіатричного огляду» затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 15.09.2016 № 970.

Згідно з частиною шостої статті 6 Закону України «Про психіатричну допомогу», забороняється без письмової згоди особи або без письмової згоди її законного представника та лікаря-психіатра, який надає психіатричну допомогу, публічно демонструвати особу, яка страждає на психічний розлад, фотографувати її чи робити кінозйомку, відеозапис, звукозапис та прослуховувати співбесіди особи з медичними працівниками чи іншими фахівцями при наданні їй психіатричної допомоги.

Водночас в камері-палаті для осіб з розладами психіки №258 МГ НПМ зафіксовано встановлену камеру відеоспостереження, зображення від якої виведено на екран посту персоналу СІЗО, який розташовано в холі медичної частини на першому поверсі. Разом із тим, згідно пункту 8 розділу VII Порядком використання технічних засобів нагляду і контролю у виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженим наказом Міністерства юстиції України 26.06.2018 №2025/5 забороняється використання відеокамер та портативних відеореєстраторів у приміщеннях (камерах), у яких проводяться медичні обстеження (огляди) ув'язнених та засуджених осіб, особистий обшук з роздяганням. Даний факт свідчить про отримання співробітниками установи конфіденційної інформації щодо стану здоров'я ув'язнених та засуджених осіб в ході медичного огляду, маніпуляцій і процедур. На додаток, зазначене порушує вимоги статті 39-1 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» щодо права осіб на таємницю про стан здоров'я.

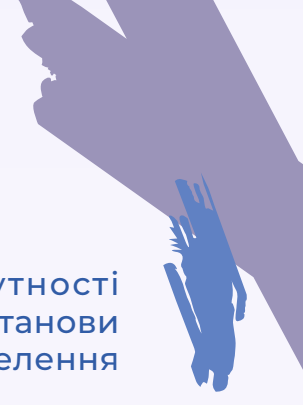
Журнал (Книга обліку заяв і звернень повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події в Державній установі «Київський слідчий ізолятор») ведеться неналежним чином, зокрема, не заповнюються графи, що стосуються повідомлень правоохоронних органів про виявлені тілесні ушкодження, відсутні фото тілесних ушкоджень. Наявні розбіжності в записах у журналах медичної частини та чергової частини державної установи.

Згідно наданої інформації, інфекційний ізолятор (протитуберкульозний ізолятор) розрахований на 30 ліжок. Разом із тим, в порушення Заходів та Засобів щодо попередження інфікування при проведенні догляду за пацієнтами, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України 03.08.2020 № 1777, пункту 4 глави 1 розділу Х ПБР СІЗО в медичній частині не обладнано ізолятор для хворих з кишковими інфекціями, що унеможливорює одночасного розміщення хворих на небезпечні інфекційні захворювання окремо один від одного та інших.

У порушення вимог Стандартів медичної допомоги при ВГС у дорослих, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України 15.01.2021 № 51, не всі особи з підозрою на вірусний гепатит С проходять ПЛР-тестування, у зв'язку з чим вони не отримують необхідного лікування, що може призвести до погіршення стану їх здоров'я та поширення зазначеного інфекційного захворювання серед засуджених та ув'язнених осіб.

У медичній частині відсутні окремі кабінети лікаря-фтизіатра, лікаря-терапевта, лікаря-інфекціоніста та лікаря-невропатолога. Зазначені лікарі здійснюють прийом ув'язнених та засуджених осіб в одному приміщенні, що не забезпечує конфіденційності та може призводити до порушення права на приватність під час медичних оглядів.

У порушення пункту 1 глави 2 розділу III ПБР СІЗО, статті 115 КВК України в камері-палаті №273 порушуються вимоги щодо норми жилої площі на одну особу в умовах стаціонарного лікування (не менше 5 м²). Так, згідно акту вимірювання жилої площі у зазначеній камері-палаті, яка розрахована на три місця за нормою 5 м² на одну особу, площа приміщення складає 18,6 м², перебуває чотири особи. Разом із тим, у пункті 13 Сьомої Загальної доповіді Європейського комітету зазначається, що проблема із переповненими камерними

приміщеннями призводить до негігієнічних умов, постійної відсутності приватності, перезавантаження медичних служб та інфраструктури установи та приходиться до висновку, що доволі часто негативний вплив перенаселення мав наслідком нелюдські або принизливі умови утримання в'язнів.

У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Будинки і споруди» в медичній частині не створено умов щодо перебування маломобільних осіб.

У порушення пункту 37 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 285 від 02.03.2016р., в медичній частині відсутній документ, що підтверджує вільний доступ до будівель та приміщень медичного закладу маломобільних груп населення, отримання якого є обов'язковим.

У порушення Порядку організації медичної допомоги на первинному, вторинному (спеціалізованому), третинному (високоспеціалізованому) рівнях із застосуванням телемедицини, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України 19.10.2015р. № 681, персонал медичної частини позбавлений можливості здійснювати запити на телемедичне консультування та отримувати консультацію для надання медичної допомоги ув'язненим та засудженим особам з технічних причин.

Приміщення кабінету лікарів та рентгенологічного кабінету не забезпечені вогнегасниками, що є порушенням вимог п. 3.6 глави 3 розділу V Правил та порушенням п. 10.18. глави 10 Державні санітарні правила і норми «Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України 04.06.2007р. № 294.

Встановлено факти невиконання письмових прохань про надання медичної допомоги. Основною проблемою є неможливість засуджених та ув'язнених осіб отримати медичну допомогу через недостатню кількість працівників установи, що супроводжують їх до медичної частини, що є порушенням вимог пункту 6 розділу II ПВР СІЗО.

Не забезпечено заходи інфекційного контролю під час збору мокротиння, зокрема відсутній спеціально обладнаний пункт збору мокротиння. Збір мокроти відбувається в камерах-палатах.

Європейське бюро ВООЗ у своєму керівництві, що стосується найважливіших аспектів охорони здоров'я у виправних установах зазначає, що «ефективність лікування туберкульозу підвищується, якщо воно здійснюється під прямим наглядом працівників охорони здоров'я та відповідно до керівних принципів, викладеними у національній програмі боротьби з ТБ». Під час здійснення відвідування було виявлено, що з боку медичного персоналу не здійснюється контрольоване лікування ТБ, тобто ліки видаються в камері-палаті хворим на ТБ в руки, й не здійснюють нагляд вживання ліків пацієнтами.

У медичній частині, як і в СІЗО, не організовано проведення ЗПТ осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання психотропних речовин відповідно до Порядку проведення замісної підтримувальної терапії осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України 27.03.2012р. № 200.

Таким чином дані особи позбавлені можливості отримувати ЗПТ, що порушує їх право на вибір методів лікування відповідно до статті 38 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Разом із тим Європейський комітет у доповіді за наслідками візиту до України у 2023 році зазначає, що потрапляння до пенітенціарної установи є можливістю вирішити проблему, пов'язану з наркотиками, і тому важливо, щоб відповідна допомога була запропонована всім зацікавленим особам, отже, в усіх установах має бути доступне відповідне медичне обслуговування. Допомога, що пропонується таким особам, повинна бути різноманітною; програми ЗПТ для осіб з наркотичною залежністю повинні поєднуватися зі справжніми психо соціальними та освітніми програмами для осіб з опіоїдною залежністю, які не в змозі припинити вживання наркотиків. Крім того, доступ до програм ЗПТ в установах повинен бути легкодоступним, а керувати ними повинні також пенітенціарні лікарі, які повинні пройти спеціальну підготовку з питань, пов'язаних із вживанням наркотиків.

III. Харчування.

Ув'язнені особи без будь-якого нагляду з боку адміністрації установи перебувають, пересуваються і працюють у приміщеннях харчоблоку, мають вільний доступ до всіх службових і господарських приміщень, у тому числі до відчиненого службового кабінету начальника їдальні, у якому знаходяться службові документи, речі, обладнання тощо.

Наведене може свідчити про порушення режимних вимог у частині забезпечення належного нагляду за поведінкою ув'язнених та засуджених осіб та важливим виробничим процесом, пов'язаним із приготуванням їжі та забезпеченням харчування майже 2,5 тисячі в'язнів.

Представники МГ НПМ візуально встановили, що у переважній кількості виробничих приміщень (м'ясних, рибних, овочевих цехах) відсутня достатня вентиляція повітря. Особливо негативно це впливає на осіб, які працюють у приміщенні для миття посуду. Як засвідчили попередні відвідування, під час миття посуду це приміщення наповнюється паром від гарячої води, вологість становить близько 100%, його провітрювання шляхом відкриття вікон та дверей проблему не вирішує, а призводить до проникнення холодного повітря, протягів, що негативно впливає на стан здоров'я ув'язнених та засуджених осіб, які там працюють.

Безоплатна тривала робота ув'язнених та засуджених осіб в таких умовах може прирівнюватися до нелюдського поводження і створює реальну загрозу для їх здоров'я і життя.

Привертає до себе увагу значна кількість їжі, яка повертається для утилізації до харчоблоку через відмову ув'язнених та засуджених осіб її вживати. Залишками їжі заповнені термоси, нею забиті стоки каналізації, забруднена підлога.

Вказані обставини можуть свідчити про недостатню якість харчування ув'язнених та засуджених осіб, неякісне приготування страв, нераціональне використання продуктів тощо.

Також МГ НПМ встановлено порушення права ув'язнених та засуджених осіб на отримання набору продуктів харчування перед відправленням для участі в кримінальному провадженні за межами СІЗО (п. 6 розділу 4 ПВР СІЗО). Цим документом визначається, що особа з числа персоналу СІЗО, відповідальна за видачу продуктів харчування ув'язненим та засудженим особам, які відправляються за межі СІЗО для участі в кримінальному провадженні, визначається наказом начальника СІЗО. Про отримання продуктів харчування (або відмову в їх отриманні) ув'язнена або засуджена особа має ставити свій підпис у журналі обліку продуктів харчування, що видаються ув'язненим і засудженим особам (п. 6 розділу 4). Проте підписи наявні не завжди, також отримані скарги ув'язнених та засуджених осіб на не видачу продуктів харчування перед відправленням для участі в кримінальному провадженні за межами СІЗО.

IV. Доступ до правничої допомоги та право на звернення.

МГ НПМ встановлено порушення права на доступ до кореспонденції. Зокрема, статтею 13 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та статтею 113 КВК України передбачено, що кореспонденція, яку ув'язнені та засуджені особи адресують Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, перегляду не підлягає і надсилається протягом доби з часу її подання. Проте, процедура закупівлі і передачі конвертів утримуваним особам не встановлена, конверти відсутні. Працівники СІЗО взагалі не змогли пояснити процедуру отримання від ув'язнених і засуджених осіб кореспонденції, адресованої Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини та її надсилання.

На початку пілотного проєкту мали місце скарги окремих ув'язнених осіб на неможливість отримання необхідної правничої допомоги. У подальшому адміністрація установи виконала рекомендації МГ НПМ в частині забезпечення доступу ув'язнених та засуджених осіб до безоплатної правової допомоги, поновлення їх прав на захист під час кримінального переслідування. Так, при опитуванні ув'язнених та засуджених осіб встановлено, що після втручання представників МГ НПМ їх було прийнято на особистому прийомі керівництвом установи, надана допомога у складанні відповідних заяв, після чого вони отримали змогу користуватися безоплатною правовою допомогою, послугами адвокатів тощо.

V. Поводження з окремими групами.

Всупереч, що Європейський комітет постійно наголошує у своїх доповідях на необхідності боротьби із негативним впливом неформальної тюремної ієрархії, МГ НПМ встановлено існуючу в установі практику дискримінації, сегрегації та стигматизації засуджених осіб, що виражається у належності останніх до особливо вразливої категорії. Зазначеній категорії засуджених осіб не створено умови для реалізації їх рівних прав у порівнянні з іншими утримуваними особами. Такі особи залучаються до виконання робіт по догляду за важкохворими, в якості санітарів, для виконання важкої роботи з прибирання та іншої подібної діяльності. Продовжується практика ізоляції таких осіб в одному камерному приміщенні, або переведення до загального камерного приміщення у разі непокори.

Таким чином, персоналом толерується поділ ув'язнених та засуджених осіб на касти, допускається стигматизація та дискримінація окремих осіб за їх статусом в неформальній тюремній ієрархії, що суперечить вимогам частин першої, другої статті 24 Конституції України та порушує вимоги правила 13 ЄПП.

Разом із тим, Європейський комітет неодноразово рекомендував припинити практику використання засуджених осіб, як помічників у медичних частинах та в якості санітарів (Доповідь Комітету за результатами візиту в Україну в 2005р. (пункт 132.CPT/Inf (2007) 22), 2013р. (пункт 151.CPT/Inf (2014) 15), 2017р. (пункт 86. CPT/Inf (2018) 41).

VI. Місця проведення побачень.

2 кімнати для довгострокових побачень облаштовані на другому поверсі у відділенні соціально-психологічної реабілітації установи. Вартість послуги з надання довгострокового побачення становить 608 грн/добу, короткострокового – 192 грн.

Одна з кімнат під час відвідування МГ НПМ використовувалася за призначенням – відбувалося побачення засудженої особи до довічного позбавлення волі з родиною. Звичайна кімната для побачень складається з двох приміщень (спальня, кухня) та санітарної зони (туалет, душ розділені).

У спальній кімнаті наявне двоспальне ліжко, приліжкові тумбочки для зберігання особистих речей, шафа для одягу, два крісла. Встановлено телевізор для перегляду телевізійних передач. Кухня облаштована усім необхідним для приготування їжі. Є кухонна плита, проте, вона була брудною, як і холодильник. Наявні стіл і стільці, чайник, мікрохвильова піч.

У кімнатах для довгострокових побачень облаштовано відеонагляд, який не поширюється на спальню і санітарну зону.

Побачення передбачено тривалістю до 3 діб.

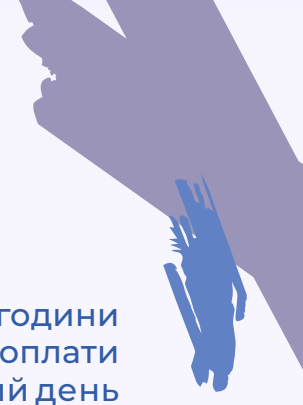
Приміщення для короткотривалих побачень розміщено на першому поверсі головної будівлі та складається з двох зон. Для ведення розмов засуджених та ув'язнених осіб з відвідувачами встановлено 7 кабінки з прозорим склом, забезпечених аудіозв'язком. Кабінки однакового розміру, що не відповідає вимогам додатку 20 ПВР СІЗО: “На випадок прибуття на побачення двох-трьох родичів з дітьми має бути одна або дві кабінки більшого розміру”.

Крім того, приміщення для короткострокових побачень, не відповідає нормам Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018р. № 327, зокрема у приміщенні не створені умови для людей з інвалідністю.

VII. Праця утримуваних осіб

Продовжує мати місце практика проведення ремонтних та інших робіт ув'язненими та засудженими особами без відповідної оплати праці.

Також, у порушення вимог статті 16 Закону України «Про попереднє ув'язнення», якою передбачено, що взяті під варту особи можуть залучатися без оплати їх праці лише до робіт, пов'язаних з створенням належних санітарно-побутових умов і впорядкуванням місця попереднього ув'язнення,

почергово, у вільний від проведення слідчих дій час і не більш як на дві години протягом дня. Проте, окремі ув'язнені особи в установі залучаються без оплати їх праці до зазначеного виду робіт та працюють щодня повний робочий день (близько 8 годин).

Крім того, у порушення вимог статті 18 Закон України «Про охорону праці» працівники, безпосередньо зайняті на роботах з підвищеною небезпекою не проходять спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці, що загрожує їх травмуванню.

Праця засуджених осіб має організовуватися з дотриманням правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, встановлених законодавством про працю (стаття 119 КВК України). Було встановлено залучення до робіт ув'язнених осіб, які фактично працюють повний робочий день, але не перебувають в штаті та не отримують заробітної плати.

Усі особи з числа ув'язнених працюють без медичних книжок, без належного медичного обстеження. Також такі ув'язнені особи виводяться для участі в роботах, на яких вони можуть перетинатися із засудженими. Мають місце випадки залучення слідчо-заарештованих до різних робіт (приміром, чистка каналізацій) без належного оформлення. У варочному цеху особи працюють без спецодягу, в цеху недостатня вентиляція.

Проведений аналіз показав, що порушення прав людини в СІЗО є системними та постійно повторюються.

4.2. Основні порушення прав ув'язнених і засуджених осіб полягають в такому:

I. Захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальна декларація прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Недотримання вимог роздільного тримання.
2. Недотримання норм житлової площі.

II. Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

3. Порушення права на повагу до приватного життя.
4. Ув'язненим та засудженим особам не забезпечуються в повному обсязі матеріально-побутові умови у камерних приміщеннях
5. У збірному відділенні неналежні умови перебування.
6. Відсутній доступ до питної води.
7. Припливно-витяжна вентиляція працює не в усіх приміщеннях збірного відділення, таким чином у камерних приміщеннях відчутний брак повітря.
8. Лазне-пральне обслуговування ув'язнених та засуджених осіб здійснюється із порушенням вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ, НАДАНІ АДМІНІСТРАЦІЇ СІЗО

1. Вжити заходів, спрямованих на усунення та недопущення у подальшому порушень, виявлених у діяльності Державної установи «Київський слідчий ізолятор».

2. Забезпечити дотримання встановленої норми площі з розрахунку на одну утримувану особу згідно з вимогами національного законодавства та практики Європейського суду з прав людини.

3. Привести у відповідність до вимог національного законодавства та міжнародних рекомендацій умови тримання ув'язнених (засуджених) осіб у камерних приміщеннях установи.

4. Вжити заходів щодо роздільного тримання різних категорій засуджених та осіб, узятих під варту, відповідно до вимог національного законодавства.

5. Дотримуватися вимог трудового законодавства України щодо захисту трудових прав працівників із числа засуджених осіб.

6. Привести у відповідність до вимог національного законодавства та міжнародних рекомендацій умови тримання ув'язнених (засуджених) осіб у камерних приміщеннях установи.

7. Забезпечити постійний доступ засуджених та ув'язнених осіб до чистої питної води у відповідності до вимог національного законодавства та міжнародних стандартів.

8. Створити належні умови для реалізації права утримуваних осіб на приватність та особистий простір.

9. Вжити дієвих заходів щодо припинення та недопущення у подальшому порушень температурного режиму в камерних приміщеннях та приміщеннях лазні установи.

10. Вжити додаткових заходів щодо усунення порушень, які були предметом розгляду в зазначених рішеннях ЄСПЛ щодо порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою.

11. Затвердити штатний розпис установи відповідно до чинного законодавства.

12. Забезпечити осіб, що працюють в харчоблоці спецодягом, а приміщення варильного цеху належною вентиляцією.

13. Припинити безпідставне перебування засуджених до довічного позбавлення волі у камерах поодиночі.

14. Привести діяльність лазні та пральні у відповідність до вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012р. № 849/5.

15. Виключити випадки порушення порядку проведення особистого огляду осіб, які проходять на територію СІЗО (зокрема представників МГ НПМ), передбаченого ПВР СІЗО.

16. Виключити випадки толерування персоналом поділу ув'язнених та засуджених осіб на касти, практику стигматизації та дискримінації окремих осіб за їх статусом в неформальній тюремній ієрархії, що суперечить вимогам частин першої, другої статті 24 Конституції України та порушує вимоги правила 13 ЄПП.

17. Забезпечити дотримання вимог ПВР СІЗО щодо достатнього рівня природного та штучного освітлення в камерах ув'язнених/засуджених, а також вимог ДБН В.2.5-28:2018 - ДБН В.2.5-28:2018 "Природне і штучне освітлення", затвердженим наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.10.2018 року № 264.

18. Забезпечити ув'язнених та засуджених осіб постільною білизною та іншим речовим майном відповідно до Порядку забезпечення речовим майном та норм належності речового майна для засуджених, які відбувають покарання в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 20.02.2012р. № 280/5.

19. Вжити заходів до безумовного впровадження положень Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 року №1417, щодо відсутності доступу ув'язнених та засуджених осіб до оголених електродротів.

20. Забезпечити належний технічний та санітарний стан прогулянкових двориків, зокрема відповідно до пункту 3 глави 2 розділу III ПВР СІЗО обладнати козирки для захисту від атмосферних опадів, які не перекривали б увесь периметр дворика та не перешкоджали потраплянню до нього природного освітлення та свіжого повітря. Створити усі необхідні умови для реалізації вимог ст. 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» щодо доступності та забезпечення утримуваним у Київському СІЗО маломобільним ув'язненим та засудженим особам можливості самостійно пересуватися на прогулянковий двір.

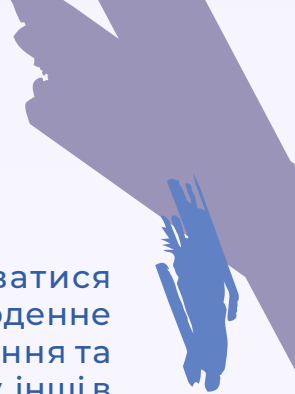
21. Вжити невідкладних заходів для дотримання вимог додатку 20 ПВР СІЗО в частині наявності кабінок для побачень різного розміру, обладнання дитячої кімнати та комори для зберігання речей; забезпечити дотримання Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018р. № 327, щодо створення умов для людей з інвалідністю.

22. Забезпечити безперешкодний доступ ув'язнених та засуджених осіб до лікарів на території медичної частини установи, а також дотримання вимог ПВР СІЗО щодо надання медичної допомоги ув'язненим та засудженим особам.

6. ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ.

1. Реалізація пілотного проєкту показала позитивні результати, до ключових з яких належать такі:

щоденне перебування МГ НПМ в СІЗО **позитивно вплинуло на психологічну атмосферу**. Якщо на початку реалізації пілотного проєкту утримувані обережно ставилися до відвідувань МГ НПМ, то в період другого етапу звернення стали частішими, а ув'язнені та засуджені відвертіше розказували про наявні проблеми. Щоденна присутність МГ НПМ вплинула і на співробітників СІЗО

які почали активніше співпрацювати з членами груп та висловлюватися відкрито про проблеми, надавати необхідну інформацію. Крім того, щоденне відвідування дозволяло оперативно реагувати на скарги та звернення та забезпечити спадковість в діях МГ НПМ (одна група виявляла проблему, інші в подальшому контролювали її розв'язання);

поліпшення доступу до безоплатної правової допомоги - зафіксовано позитивну динаміку після втручання;

порушення норм жилої площі та гігієни, порушення правил роздільного тримання, проблеми в наданні медичної допомоги - залишаються системними.

2. Апробація нових інструментів, форматів візитів і методичних підходів у Київському СІЗО продемонструвала:

- ефективність комбінованого підходу, що поєднує регулярні, тематичні та нічні візити;
- цінність стандартизації інструментів, що дає змогу порівнювати результати в часі та між установами;
- високу інформативність глибинних інтерв'ю, особливо з вразливими категоріями;
- необхідність аналізу документації як обов'язкового етапу верифікації;
- суттєві проблеми у сфері фіксації та реагування на скарги, медичного забезпечення та розміщення утримуваних;
- системне приховування реальних умов утримання під виглядом «офіційних» даних, що створює викривлену картину.

Ці спостереження дозволили сформулювати новий підхід до моніторингу СІЗО, в якому **людина — центр уваги, а не формальні показники чи звітність.**

3. Враховуючи позитивні результати пілотного проєкту доцільним є подальше поширення апробованої практики відвідувань МГ НПМ та нових інструментів на інші місця несвободи.

4. У зв'язку з цим слід рекомендувати Міністерству юстиції України вивчити питання та впровадити дії, спрямовані на:

розробку спільно з Секретаріатом Уповноваженого порядку систематичних відвідувань установ виконання покарань та слідчих ізоляторів МГ НПМ, а також залучення до цієї діяльності інспекторів з прав людини та запобігання катуванням;

спростити механізм доступу до установ виконання покарань й слідчих ізоляторів МГ НПМ, а також процедур фіксації виявлених порушень і реагування на них;

ініціювати зміни до порядку доступу до Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту для надання права представникам Секретаріату Уповноваженого та МГ НПМ отримувати інформацію щодо ув'язнених і засуджених осіб в межах реалізації функцій національного превентивного механізму та для забезпечення економії ресурсів – дистанційно.

для нотаток

